

Torah from Around the World

Wie een ander gunstig beoordeelt zal zelf gunstig beoordeeld worden.

Talmoed, Sjabbat 127b

Sjabbat 29 juli 2023/ 11 Av 5783, *Sjabbat Nachamoe*, Waëtchanan,

Dewariem/Deuteronomium 3:23 - 7:11

Tanach blz. 357 - 366

Haftara: Jesjajahoe 40:1 - 26

Tanach blz. 865

Vertaler: Channa Kistemaker

Commentaar: **Jan Uhrbach** is directeur van het Block/Kolker Center of Spiritual Arts.

[Oorspronkelijke Engelse tekst](#)

De woorden op ons hart

In de sidra van deze week komen we opnieuw de misschien wel bekendste woorden uit onze traditie tegen, de eerste paragraaf van het Sjema:

"Luister, Jisraëel: de Eeuwige, onze God, de Eeuwige is de enige. Heb daarom de Eeuwige, uw God, lief met hart en ziel en met inzet van al uw krachten. Houd de geboden die ik u vandaag opleg steeds op uw hart. Prent ze uw kinderen in en spreek er steeds over, thuis en onderweg, als u naar bed gaat en als u opstaat. Draag ze als een teken op uw arm en als een

band op uw voorhoofd. Schrijf ze op de deurposten van uw huis en op de poorten van de stad." (Dewariem/Deuteronomium 6:4-9)

In deze verzen wordt ons bevolen om te allen tijde de woorden van de Tora ons voor te stellen. Ze moeten in ons hart zijn, in onze mond, op ons hoofd en onze handen, en bij de ingang van ons huis.

Inderdaad, volgens de rabbijnse traditie is het gebod in vers 6 om deze woorden "op ons hart te leggen" bedoeld om ons te leren hoe we het fundamentele gebod om "God lief te hebben" uit het vorige vers kunnen vervullen:

"Deze woorden die ik u vandaag gebied, zullen op uw hart zijn." Waarom is dit geschreven? Omdat er staat: "Je zult de Eeuwige, je God, liefhebben met heel je hart." Maar ik weet niet hoe iemand van de Heilige Gezegend zij Hij gaat houden! Daarom staat er: "deze woorden die ik u heden gebied, zullen op uw hart zijn." Bewaar deze woorden op uw hart, want op die manier zult u de Heilige Gezegend zij Hij gaan herkennen en Gods wegen gaan volgen." (Sifré Dewariem 33)

Dit causale verband is intuïtief logisch. Liefde voor een ander is gebaseerd op onze ontmoeting en het leren kennen (of op zijn minst herkennen) van de ander; het wordt dan uitgedrukt door ons handelen op basis van wat we weten (d.w.z. ons gedragen op een manier die de geliefde zal behagen). Zo ook met onze liefde voor God. Door de woorden van de Tora in ons hart te brengen, worden we gevoeliger voor Gods aanwezigheid, leren we meer over Gods wegen en zijn we dus beter in staat om te handelen in overeenstemming met de Goddelijke wil.

Rabbi Menachem Mendl van Kotzk wijst echter op een probleem met de uitdrukking *al levavecha*, "op je hart": "[d]e tekst had 'in je hart' moeten schrijven, want het moet in de diepste delen van het hart zijn." De uitdaging is duidelijk. Hoe effectief zijn woorden uit de Tora die aan de oppervlakte van het hart blijven en nooit binnendringen?

De Kotzker rebbe antwoordt zelf:

"Maar de bedoeling van het vers is dat de woorden op zijn minst op je hart zouden moeten zijn. Omdat voor de meerderheid het hart gesloten is. Toch is er geen persoon wiens hart nooit open is. En dan kunnen de woorden echt in het hart vallen. En het is hierover dat we bidden, "open mijn hart met Uw Tora" (*petach libi betoratecha*); God zal onze harten openen met de Tora." (Sefer Amud Ha'emet, op Dewariem 6:6)

De Tora gebiedt ons om deze woorden op ons hart te plaatsen in plaats van erin, omdat het niet altijd binnen ons vermogen ligt om woorden van Tora in ons hart te plaatsen. In het bijbelse taalgebruik verwijst het woord "hart" (*lev*) tegelijk naar de zetel van intellect en emotie. De menselijke ervaring leert echter dat die twee vaak behoorlijk ver uit elkaar liggen. De woorden van de Tora bestuderen en ze intellectueel begrijpen - zelfs op zeer diepgaande niveaus - is geen garantie dat ze ons wezen zullen doordringen. We zijn maar al te goed in staat om de woorden te lezen zonder ze te leven, ze uit te spreken zonder ze te integreren in wie we zijn. Helaas is dit vaak waar ondanks ons oprechte verlangen om te leven wat we leren. Want zelfs als de geest wijd open is, kan het hart verzegeld blijven.

Daarom is soms het beste wat we kunnen doen: de woorden beschikbaar maken, zodat als het hart opengaat, de woorden er zullen zijn.

Door oog te hebben voor de beperktheid van ons vermogen om de woorden van God te internaliseren, herschikt de Kotzker rebbe op subtiele wijze onze verplichtingen als Joden. Er is mij verteld dat in het discours van de psychoanalyse geloof soms niet wordt beschreven als een geloof 'in' iets, maar eerder als een zodanige aanleg dat men ondanks het trauma uit het verleden open blijft staan voor de mogelijkheden die in het volgende moment worden geboden.

Velen van ons dragen teleurstelling, pijn of schaamte met zich mee die ons religieuze leven beïnvloeden, of we het nu 'trauma' zouden noemen of niet. Wij zijn de erfgenamen van een Tora vol verhalen over mensen en God die elkaar teleurstellen en boos maken, en waarschijnlijk hebben we allemaal onze eigen verhalen. We kunnen ons benadeeld voelen door God of door 'religie' - door te hebben geleefd of getuige te zijn geweest van Job-achtig lijden, of door zelf gekwetst of teleurgesteld te zijn door een religieus leider of gemeenschap. Of we kunnen gevoelens van schaamte en ontoereikendheid met ons meedragen door onze eigen mislukkingen, of hopeloosheid tegenover de mislukkingen van de mensheid. Als we naar onze individuele en collectieve geschiedenis kijken, zouden we kunnen concluderen dat we nooit zullen kunnen voldoen aan dat wat de Tora van ons verlangt. Het maakt niet uit hoe vaak we Gods eenheid verkondigen, soms verdelen we eerder dan dat we verenigen, zaaien we eerder onenigheid dan harmonie. Meestal houden we niet van God met heel ons hart, met heel onze ziel en met heel onze "veelheid"; onze middelen staan maar al te vaak in dienst van iets anders, meestal ons eigen ego. We kunnen gaan geloven dat ongeacht hoeveel we studeren en hoe lang we bidden, ons hart en het hart van onze medemensen gesloten zullen blijven, niet in staat om dat waarvan onze geest weet dat het waar is ook als waarheid te ontvangen.

Daarom, door ons te bevelen om "deze woorden" voortdurend op ons hart te plaatsen, gebiedt de Tora ons om open te blijven staan voor mogelijkheden ondanks dit "trauma uit het verleden", of dat trauma nu ons geloof in God, onszelf of de mensheid uitdaagt. Deze woorden op ons hart drukken, is een bevestiging van het geloof dat ons verleden onze toekomst niet hoeft te dicteren, omdat "er niemand is wiens hart nooit open is". Ondanks onze geschiedenis - en onze al te pijnlijke ervaring van onszelf en onze wereld - vertrouwen we erop dat onze (en die van onze medemensen) gebruikelijke manieren van denken, voelen en handelen ons niet voor altijd zullen beheersen. Onze gewoonlijk gesloten harten zullen inderdaad opengaan, en de dingen die we gewoon niet lijken te kunnen 'begrijpen' zullen op een dag wortel schieten en van binnen bloeien. God liefhebben is dus niet simpelweg streven om God beter te leren kennen door middel van de woorden van de Tora. God liefhebben is een bepaalde houding aannemen: dat ondanks eerdere afstand, een grotere nabijheid met God altijd mogelijk is.

Ieder van ons heeft waarschijnlijk bepaalde woorden van de Tora op zijn of haar hart gelegd, die op de een of andere manier hun weg niet lijken te vinden. Er zijn leringen die wij als volk niet onder de knie lijken te krijgen, lessen die de mensheid lijkt niet te kunnen leren. Als het hart gesloten is, moet de verbeelding het overnemen. We plaatsen deze woorden opnieuw op onze tot nu toe gesloten harten, dag na dag, terwijl we ons voorstellen dat er vandaag misschien een moment van openheid zal zijn en dat de woorden zullen doordringen. *Petach*

libi betoratecha – open mijn hart met Uw Thora – want er is geen persoon wiens hart nooit open is.